



Arkivnr: 2015/4261-1

Saksbehandlar: Torbjørn Mjelstad/Anne Sara Svendsen

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda		05.05.2015
Opplærings- og helseutvalet		12.05.2015
Fylkesutvalet		19.05.2015
Fylkestinget		09.06.2015

Lærlingplan og lærlingprognose

Samandrag

Fylkestinget gjorde i møte 9.12.2014 vedtak i sak 75/14 Årsbudsjett 2015 /Økonomiplan 2015-2018. Følgjande merknad var tatt inn i driftsbudsjettet for opplæring:

Lærlingeplan og lærlingprognose

Der er behov for en nærmere sammenheng mellom arbeidslivets behov for kompetanse og undervisningstilbudet på yrkesfag. Det gjennomføres en kartlegging av kompetansebehov og fremtidig tilbud av læreplasser i samarbeid med arbeidslivets parter, med sikte på en tydeligere sammenheng mellom skoletilbud og behov. Arbeidet skal munne ut i et tillegg til skolebruksplanen for yrkesfagtilbud, og evt. justeringer i klassesdimensjonering.

Fylkestinget sette av kr. 500.000,- til dette arbeidet.

I tillegg til dette vart det i møte i prosjektgruppa for Skulebruksplanen (SBP) den 14.1.2015, sak 9/15 Yrkesfag Stor-Bergen, bestemt følgjande:

Torbjørn Mjelstad etablerer arbeidsgruppe som ser dette arbeidet i samanheng med politisk bestilling (Lærlingplan og lærlingprognose).

- *Arbeidet skal prioritere å gi ei vurdering av yrkesfagtilbodet i Åsane*
- *Tentativ frist juni*

Dette er ei svært omfattande bestilling, så stor at det ikkje er mogeleg å svare på alle dei spørsmåla som saka prinsipielt reiser innan gitt tidsfrist. Det er ei krevjande øving å skulle kartleggje framtidig kompetansebehov og framtidig tilbud av læreplassar, fordi biletet er komplekst.

I arbeidet vil det også vere behov for ei viss koordinering mot to andre tiltak som er på trappene. Det første er eit prosjekt i samband med Førebudd på framtida, med hovudfokus på det fireårige løpet. Det skal der gjerast ei vurdering av samhandlinga internt mellom dei ulike delane i Opplæringsavdelinga og samhandlinga med eksterne aktørar innanfor fag- og yrkesopplæringa.

Det andre er eit prosjekt i regi av Regionalavdelinga i HFK, med bakgrunn i regional planstrategi for Hordaland 2012-16. Det er her vedtatt å lage ein regional plan for kompetanse og arbeidskraft med perspektiv fram mot 2030. Hovudspørsmålet planen skal ta opp, er om vi er godt nok rusta til å dekke

framtidens behov for kompetanse og særleg korleis utforminga, innrettinga og dimensjoneringa av utdanningstilbodet kan handtere framtidens utfordringar i arbeids- og samfunnsliv.

Regional-planen skal blant anna omhandle:

- Arbeidslivet sine behov for arbeidskraft
 - Kartlegging av noverande og framtidige behov for og etterspurnad etter arbeidskraft i Hordaland
 - Analyse av korleis bedrifter vurderer behov for arbeidskraft og kompetanse, kva dei etterspør og korleis dei rekrutterer den kompetansen dei treng.
- Kartlegging av utfordringar innan vidaregåande opplæring knytt til forholdet mellom opplæringstilbod, lærlingplassar, og rekruttering og gjennomføring av elevar.

Planprogrammet blir lagt fram i september i år, medan sjølve planen skal vere ferdig i 2017.

Seksjon fagopplæring har sett opp ein framdriftsplan for arbeidet med bestillinga, med sikte på at endeleg sak vert lagt fram for Fylkestinget i møte 8. desember 2015.

Forslag til innstilling

Fylkestinget tek til orientering at endeleg sak om lærlingplan og lærlingprognose vert lagt fram til møtet 08.12.2015.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 20.04.2015

Bakgrunn

Fylkestinget gjorde i møte 09.12.2014 vedtak i sak 75/14 Årsbudsjett 2015 /Økonomiplan 2015-2018. Følgjande merknad var tatt inn i driftsbudsjettet for opplæring:

Lærlingeplan og lærlingeprognose

Der er behov for en nærmere sammenheng mellom arbeidslivets behov for kompetanse og undervisningstilbudet på yrkesfag. Det gjennomføres en kartlegging av kompetansebehov og fremtidig tilbud av læreplasser i samarbeid med arbeidslivets parter, med sikte på en tydeligere sammenheng mellom skoletilbud og behov. Arbeidet skal munne ut i et tillegg til skolebruksplanen for yrkesfagtilbud, og evt. justeringer i klassedimensjonering.

Fylkestinget sette av kr. 500.000,- til dette arbeidet.

I tillegg til dette vart det i møte i prosjektgruppa for Skulebruksplanen (SBP) den 14.1.2015, sak 9/15 Yrkesfag Stor-Bergen, bestemt følgjande:

Torbjørn Mjelstad etablerer arbeidsgruppe som ser dette arbeidet i samanheng med politisk bestilling (Lærlingplan og lærlingprognose).

- *Arbeidet skal prioritere å gi ei vurdering av yrkesfagtilbodet i Åsane*
- *Tentativ frist juni*

Arbeid med prognosar

Dette er ei bestilling av monaleg omfang, så stor at det ikkje er mogeleg å svare på alle dei spørsmåla som saka prinsipielt reiser innan gitt tidsfrist. Det er ei krevjande øving å skulle kartlegge framtidig kompetansebehov og framtidig tilbud av læreplasser.

Sidan innføringa av R94 har dette vore ei stadig tilbakevendande problemstilling. På landsbasis står om lag mellom fem og seks tusen ungdomar kvart år utan tilbod om læreplassar, og slik har det vore sidan starten. I arbeidet med R94 forplikta partane i arbeidslivet, den gongen i første rekke LO og NHO, å syte for at 1/3 av kvart årskull skulle vere sikra læreplass. I Hordaland tyder det cirka 2000 nye lærekontraktar kvart år, og der har nivået også lege. Dei tre siste åra har det vore teikna godt over 2000 nye lærekontraktar. Vi har per i dag rundt 4600 løpande lærekontraktar, og talet har aldri vore høgare.

Problemet er at om lag 25 % av kontraktane ikkje følgjer modellen med to år i skule og to år i bedrift. Hordaland er eitt av dei mest fleksible fylka i landet. Vi har mange som følgjer eit såkalla TAF-løp, vi har etter kvart mange som følgjer vekslingsmodellen, og vi har mange som teiknar lærekontraktar med anten tre eller fire års opplæring, det som vert omtala som full opplæring i bedrift. Gjennom desse ordningane får ungdomane ein ny sjanse eller høve til eit meir tilpassa opplæringsløp, og fylkeskommunen tilpassar seg etter kva arbeidslivet etterspør.

Når det kjem så mange opplæringsløp på sida av 2+2-modellen, vert det færre plassar for dei som følgjer normalmodellen. I utdanningsområde der vi har overskot på læreplassar, er ikkje dette noko problem, men i utdanningsområde med større konkurranse om plassane kan det slå uheldig ut. Bedriftene som vi samarbeider med, skil sjeldan på kva type lærling dei teiknar kontrakt med.

Arbeidslivet sitt kompetansebehov er noko som er særst vanskeleg å styre etter. HFK har sidan 1996, då dei første skulle ut i lære etter R94, innhenta såkalla intensjonsavtalar frå dei delane av arbeidslivet som deltek i lærlingordninga. Det er, og har vore, ei stor utfordring å få særleg høg grad av forpliktning knytt til desse avtalane. Dei fleste fylkeskommunane har gått bort frå intensjonsavtalar og sikrar seg oversikt via andre metodar. I Rogaland til dømes har dei mellom anna såkalla dimensjoneringsmøte med opplæringskontora. Hordaland fylkeskommune gjennomfører våren 2015 dialogmøte med dei største opplæringskontora i fylket, 22 stk. Eitt av dei sentrale spørsmåla til opplæringskontora er nettopp dette med å kunne sjå lenger inn i

framtida enn seks månader. Fleirtalet så langt melder om dei same problema som fylkeskommunen har hatt med å få arbeidslivet til å svare presist på førespurnader kring dette.

Det HFK har gjort dei siste åra, er å bruke historiske tal som grunnlag for å setje eit tal for intensjonsavtalar. Dette gir oss ein relativt god peikepinn frå år til år så lenge verda er nokolunde stabil. Men den raske nedbemanninga ein no ser innan oljerelatert industri, er det umogeleg å føresjå gjennom historiske tal, og dei har då liten verdi.

HFK har over lang tid dimensjonert høgt innan både TIP-områda og elektrofaga. Dette har resultert i at fylkeskommunen har måtta etablere såkalla slutttopplæringsløp i skule, som altså ikkje er læreplass. Nokre tilbod har vore gode, medan andre har vore dårlege, med høg strykprosent. HFK har av omsyn til ungdomane arbeid med å utvikle desse slutttopplæringsløpa, slik at det blir ei reell tilrettelegging for at elevane skal klare fagprøva. Nokre av Vg3 slutttopplæringsløpa er utvida til 18 månader mot før 12 månader. Dette har sjølvsagt òg ei kostnadsside, som kunne vore unngått om ein hadde trekt ned elevtalet på desse utdanningsområda. Det har vore slike tilbod av og på sidan innføringa av R94.

Elevane sitt val og arbeidslivet sitt behov

Det er fleire faktorar som påverkar ei god og robust dimensjonering. Kva elevane søker av utdanningar, er ein viktig faktor. Innan utdanningsområda Restaurant- og matfag, Bygg- og anleggsteknikk og Design og handverk har det over tid vore for lite søkjarar i forhold til arbeidslivet sitt behov. At det på desse områda tydeleg er ein god sjanse for å få seg ein læreplass, ser ikkje ut til å påverke søkjarmønsteret.

Innan områda TIP og Elektro er situasjonen ein annan. Her er det kvart år langt fleire søkjarar enn det er læreplassar, utan at dette heller ser ut til å påverke søkjarmønsteret nemneverdig.

Det har gjennom 10 år vore jobba systematisk med skulering av rådgjevingstenesta både på vidaregåande nivå og på ungdomsskulenivå. Senter for yrkesretteleing vart etablert i 2005, og skulle bidra til mellom anna dette. Mykje godt arbeid har vore lagt ned, men det er vanskeleg å sjå kva som egentlig har effekt.

Studiar viser at foreldra sin utdanningsbakgrunn betyr ein del når ungdom vel utdanning. Dette ser vi også tydeleg i vårt fylke, der om lag 35 % av ungdomskulla vel yrkesfag i Bergen, mens biletet er omvendt når vi held Bergen utanfor. Eit litt kuriøst eksempel på korleis geografi og foreldre sin utdanningsbakgrunn spelar inn, ser vi ved Dale barne- og ungdomsskule, der heile 16% av elevane vel Design og handverk som fyrste ønskje, mens det for resten av fylket er under 2 % som søker seg til dette utdanningsområdet.

Eleven sin mobilitet er også ein variabel i dimensjoneringsarbeidet. Det er politisk bestemt (mellom anna gjennom Skulebruksplanen 2012-2025) at det skal vere eit variert skuletilbod i fylkeskommunen. Dette betyr at elevane rundt i fylket sjeldan treng å flytte etter grunnskulen for å gå i vidaregåande opplæring. Ein gjennomgang av dei enkelte skulane sin suksess med å få elevane gjennom to år i så god «stand» at dei kjem vidare i lære, viser at det er store variasjonar mellom skular og mellom utdanningsprogram på den einskilde skule. Eit døme på dette er Voss vidaregåande skule sitt tilbod i el-energi i Granvin, der vi ser at om lag fire til fem elevar får læreplass kvart år. Skulen har i år 20 søkjarar til tilbodet. Tilbodet er vedtatt lagt ned og skal inn i Nye Voss vidaregåande skule. Det vert ikkje fleire læreplassar av den grunn, og det bør gjerast ein grundig jobb med å utvikle tett samarbeid mellom skulen og omliggande arbeidsliv. Dersom ein berre legg vilkåra for læreplass til grunn, så bør tilbodet leggjast ned, men legg ein søkjartalet til grunn, så bør det oppretthaldast.

Ein annan viktig faktor er elevane sin bakgrunn, forstått som resultat, karakterar, fråvær og vilkåra elevane har for å vise seg fram i Prosjekt til fordjuping. Tal frå nasjonalt hald syner at minst 60 % av alle læreforhold blir etablerte gjennom det relasjonsskapande faget Prosjekt til fordjuping. Vi har ikkje tal på dette for vårt fylke, men gjennom dialogmøte med opplæringskontora blir PTF trekt fram som ein særskilt viktig rekrutteringsveg, så biletet er nok det same i Hordaland. Ein gjennomgang frå 2013 og 2014 med oversikt over den einskilde skule sin suksess med å få elevane vidare i opplæringsløpet syner store variasjonar, og noko av forklaringa er knytt til korleis ein nyttar dette faget.

Når det gjeld karakterar og frávær, så veit vi at dette er avgjerande for om bedrifta vel å ta inn lærling eller ikkje. I dei aller fleste faga får dei 15 på papiret best kvalifiserte søkjarane opptil fleire læreplassar å velje i, og dette skjer anten det er mangel på søkjarar eller mangel på læreplassar. Alle jaktar på dei «beste». I andre enden av søkjarlista vert det tilsvarande mindre tilbod. I dei faga der det i utgangspunktet er for få læreplassar i forhold til søkjarar, fell dette uheldig ut for dei med dei dårlegaste papira, medan det i fag med mangel på søkjarar stort sett ordnar seg for dei fleste. Store lærebedrifter i Hordaland som til dømes Statoil tar ikkje inn lærlingar som har frávær eller karakterar som ligg mykje under fem i snitt, og dette gjeld i alle fag anten det er kjemiprosessfaget eller kontor- og administrasjonsfaget.

Lærlingordninga er bygd opp kring det som ein gjerne omtalar som trepartssamarbeidet. Trepartssamarbeid er velkjent også innan til dømes tariff- og lønsoppgjer. Eit slikt samarbeid seier noko om styringslogikken som HFK har overfor samarbeidspartane. I klåre ord betyr det at vi ikkje styrer kven som får læreplass, og vi kan heller ikkje pålegge bedriftene å ta inn lærlingar. Til dette treng vi andre incentiv. Det har dei siste åra vore rause tildelingar av offentlege midlar til lærlingordninga - anten det har vore i form av prosjekt, eller det har vore tildelt gjennom rammetilskotet. Hordaland si erfaring med dette er at ekstra pengar for svake eller lite motiverte søkjarar har liten effekt. Det er også sett i gang ein kampanje med 50 000 kr ekstra for kvar ny lærebedrift, men vi ser heller ikkje at dette har nokon stor effekt.

I 2014 vart det mellom anna lyst ut midlar frå Utdanningsdirektoratet, omtala som «tiltak 39». Dette er ein referanse til Stortingsmelding 20 (2012-2013), og skulle vere kvalifiseringstiltak for dei søkjarane som ikkje hadde fått seg læreplass. Hordaland gjennomførte i 2014 to ulike tiltak, eitt før sommaren for ei gruppe som kanskje berre trong eit lite puff, og eitt tiltak etter sommaren for dei som trong litt meir. Vi hadde totalt om lag 30 ungdomar i dei ulike tiltaka, 18 av dei hadde ved utgangen av 2014 fått seg læreplass. Alle som var med i tiltaka, hadde bestått Vg1 og Vg2. Dette er ressurskrevjande tiltak, som vi ikkje løyser med meir statlege pengar, men med personalressursar. Fagopplæringskontoret brukte frå august til desember ei stilling på ei gruppe på 18 søkjarar, og av desse var det til slutt åtte som fekk læreplass. Denne gruppa var ikkje einsarta, dei hadde store individuelle utfordringar, men noko var felles, dei hadde alle ei oppleving av at ingen hadde hjulpet dei med å få læreplass. Dei kunne ikkje setje opp CV, dei kunne ikkje skrive søknad, og dei visste lite om korleis ein får kontakt med bedrifter og korleis ein oppfører seg på intervju. Alt dette måtte dei i løpet av hausten øve på. Med tanke på at desse hadde gått to år på vidaregåande skule, gir det oss ein peikepinn på utfordringane som finst blant nokre av ungdomane.

Ein lærlingplan/lærlingprognose må ta opp i seg alle desse problemstillingane som er nemnt innleiingsvis dersom ein har ambisjon om å få fleire ut i lære. Dette løyser ein ikkje ved rein teljing.

I lærlingordninga er det over 180 lærefag, mange er det liten eller ingen aktivitet i. I Hordaland dekkjer vi nesten 90 % av produksjonen vår med 32 lærefag. Dette betyr at det ikkje er umogeleg å få dette til, for vi har god oversikt over desse faga og talet på lærlingar kvart år, og det bør vere mogeleg å bli meir treffsikker i dimensjoneringa. Betring av kunnskapsgrunnlaget vårt har vore noko vi har arbeidd mykje med, vi er ikkje på langt nær i mål med dette, men vi blir stadig betre. Tal skular, tal opplæringskontor og tal ungdomar gjer at dette er ei komplisert oppgåve.

Det er ofte ein tendens til å behandle alle yrkesfaga som eitt område, anten så går ein på studieførebuande eller så er det yrkesfag. Men skiljet mellom dei ulike yrkesfaga er like stort som skiljet mellom yrkesfag og studiespesialiserande. Dersom ein følgjer den offentlege debatten, sit ein gjerne igjen med eit inntrykk av at altfor få vel yrkesfag, at yrkesfag fell i popularitet osb. Dette er nok ein realitet på nokre område, men gjeld definitivt ikkje på alle områda. Dei store områda som Elektro, TIP, og Helse- og oppvekst er alle populære utdanningsprogram som har god søkning til Vg1. Når det gjeld foredlinga av elevane til lærlingar, så er det innan desse tre områda store og ulike utfordringar. Helse og oppvekst er meir og meir prega av elevar som ikkje har tenkt seg vidare i lære, men som siktar seg inn mot påbygg. Dette melder lærarane som eit problem for faga, og vi ser det tydeleg i kor mange som er i lære etter Vg2. At dei same skulane som har helse og oppvekst ofte gjerne også har påbyggsklassar, er nok òg med å bidra til dette. Vi veit at jenter er i ferd med å bli i klårt fleirtal innan høgare utdanning. I Bergen er for eksempel over 70 % av studentane ved legestudiet jenter. Det vil vere naivt å tru at elevane ved helse og oppvekst har annleis preferansar.

Mens det på Helse og oppvekst er fem lærefag totalt å velje i, er det på TIP over 70 lærefag. Dette er noko av utfordringa for programområdet. Å få ut informasjon til elevane om dei mogelegheitene som ligg i området, har vist seg vanskeleg. HFK deltek i eit hospiteringsprosjekt i regi av UDIR, der TIP-området er eitt av satsingsområda. Noko av målet med dette er nettopp å hjelpe lærarane med kunnskap om dei ulike faga.

Innan TIP har fag som gir moglegheit til arbeid i oljebransjen, vore populære. Linja ved Bergen maritime vgs, Brønnteknikk, var i 2014 den med høgast snitt på inntak med 5,2. Maritime fag og industriteknologi er også populært, mens bilfaga er dei som har dei på papiret svakaste elevane, noko som igjen betyr noko for sjansane for læreplass.

I området industriteknologi finn vi den største utfordringa innan heile TIP-området. Elevar som går på industriteknologi, kan søkje læreplass i 25 lærefag. Over 80 % av elevane søkjer seg ut i lære i industrimekanikarfaget, men i dette faget har vi hatt problem i mange år. I prinsippet kan ein seie at det er nok læreplassar samla i dei 25 faga, men det hjelper lite når majoriteten av søknadene går mot industrimekanikar. Det er også ei geografisk utfordring knytt til dette programområdet. Når elevane ikkje er mobile, går ikkje dette opp.

Elektrofaga er det mest vellukka programområdet vi har. Sjølv om vi tid om anna må gjennomføre Vg3 sluttopplæringsløp i elektrikarfaget, er dette eit problem som meir er knytt til geografi enn til overdimensjonering. Noko av utfordringa er sjølvstøtt at når eit fag åleine tar inn over 240 lærlingar kvart år, vil berre ein 5 % nedgang i inntaket av lærlingar bety at nesten ein klasse ikkje får læreplass. I tillegg til elektrikar og energimontør er det stort volum innan automatikarfaget. Dette faget har tre års opplæring i skule før elevane skal ut i lære. HFK innførte tilskot for desse lærekontraktane i 2013, og det har resultert i at fleire kjem ut i lære. Faget er tett knytt til oljerelatert industri og får seg nok ein knekk i 2015. Dersom desse elevane ikkje får læreplass, får dei tilbod om fagprøve fordi dei har fått dei tre åra med opplæring dei har rett på.

Når det gjeld områda Bygg- og anleggsteknikk, Restaurant- og matfag, Service og samferdsel, Design og handverk og Naturbruk handlar underskotet på lærlingar i hovudsak om at dei ikkje får nok elevar til utdanningane. Vi har prosjekt på vekslingsmodell innan tømrarfaget og startar i 2015 opp med frisørfaget, dersom det kjem nok søkjarar. Her må dei ulike bransjane saman med skulane drive god marknadsføring. Mange gode initiativ er her sett i gang, m.a. har Bygningsgruppen ein felles rekrutteringskampanje til bygg- og anleggsfaga. Dersom ein ønskjer å tvinge elevar inn her, så må vi a) byggje ned studiespesialiserande og b) ikkje opprette fleire klasser innan TIP, Elektro og Helse. Om dette resulterer i fleire elevar inn der vi treng fleire, veit vi ikkje.

Det kan sjå ut som ein over tid må leve med ei overdimensjonering og heller satse på gode sluttopplæringsløp som erstatning. Elevane er sjeldan misnøgde med slike opplegg, skulane som er med, er sjeldan misnøgde, og bransjane er heller ikkje misnøgde, så lenge dei blir involverte som ein del av trepartssamarbeidet. Dei som ikkje er nøgde, er sjølvstøtt bransjane som ikkje får tak i elevar og seinare lærlingar, og som naturleg nok ser det som lite føremålstenleg å ha opplæringsløp som ikkje resulterer i læreplass, på same måte som ein skuldar på påbygg for manglande rekruttering.

Tiltak og framdrift

Seksjon fagopplæring har som målsetting å få ei meir profesjonell fag- og yrkesopplæring i Hordaland, til beste for elevar og lærlingar. I samband med denne saka ønskjer vi derfor både å ha ein gjennomgang av interne rutinar, sjå på korleis vi på beste måte kan gje tilbod av ulike slag til søkjarane og arbeide for å få best mogleg kvalitet i opplæring i bedrift, i tillegg til å sjå på utfordringane rundt dimensjonering.

	Tiltak	Arbeids- grupper	Ferdig når	Ansvar
Interne tilhøve i opplærings-avd.	Rutinar i samband med klassesaka (ref. også Deloitte) <ul style="list-style-type: none"> Inkludere tal for moglege læreplassar 	Tverrfagleg gruppe i opplæringsavd	30.9.15	Fylkesdirektør opplæring
	Betre kartlegging av behova for tiltak for ulike delar av søkjarmassen <ul style="list-style-type: none"> Ikkje kvalifiserte for formidling <ul style="list-style-type: none"> IB programfag IB i meir enn to fellesfag IV Søklarar til full opplæring i bedrift Søklarar til læreplass som berre har grunnkompetanse Søklarar frå andre fylke Søklarar utan ungdomsrett Kvalifiserte for formidling <ul style="list-style-type: none"> Søklarar med IB i inntil to fellesfag Søklarar med stort fråvæer frå skulen/nedsett i orden/åtfærd Søklarar med manglande norskkunnskapar Søklarar som er «beskjedne» Søklarar som er lite motiverte Søklarar med ulike diagnosar Søklarar til fag med få læreplassar 	Fagopplæringskontoret	30.4.15	Seksjonsleiar fagopplæring
	Systematisering og fast etablering av tilbud til dei ulike gruppene av søklarar som har vanskar med å få læreplass. <ul style="list-style-type: none"> Kvalifiseringsprogram for å få bestått teori i regi av avgivarskulen Sommarskule i matematikk Norskopplæring Kurs i søknadsskriving og intervjutrening Kurs for dei med lite motivasjon, sosial kompetanse mm. Etablere «ressursteam» for søklarar med diagnosar som krev særlege tiltak i bedrift Læreplass i andre fylke Alternative Vg3-tilbod i skule 	Fagopplæring Seksjon skule	31.5.15	Fylkesdirektør opplæring
	Ansvars- og arbeidsfordeling mellom skule, fagopplæringskontoret, inntakskontoret, OT/PPT, NAV <ul style="list-style-type: none"> Informasjonsutveksling om søklarane mellom instansane for å kunne gje eit best mogleg tilbod 	Fagopplæring Seksjon skule Inntakskontor OT	31.5.15	Fylkesdirektør opplæring
Det fireårige løpet. Forbettrings-område for	Statistikk: Kor mange elevar har fått læreplass av dei som starta i Vg1 i 2011 <ul style="list-style-type: none"> Kontraktar per år Per utdanningsprogram 	Fagopplæring	30.4.15	Seksjonsleiar fagopplæring

overgangen mellom skule og bedrift	<ul style="list-style-type: none"> • Per skule • Tal frå SSB 			
	<p>Betre kvaliteten på inngangen til vgo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rådgiving <p>Etablere rutinar for at skulen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikkje kan sleppe eleven vidare før fullført trinn (kvalifiseringsprogram) <p>Betre overgangen frå Vg2 til læreplass:</p> <p>Skulen si rolle (kvalitet)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skulen må kvalifisere elevane til læreplass • Korleis kan skulen gi best mogleg opplæring fram mot læreplass • Korleis kan skulen førebu elevane på å søke læreplass • Kva kan skulen gjere for å bidra til å finne læreplassar (PTF) • Opprette funksjon som lærling-koordinator på skulane? • Plikt til å skaffe praksisplass i tilfelle eleven ikkje får læreplass? <p>Fagopplæringskontoret si rolle (kvalitet i opplæring i bedrift / kvantitet på læreplassar)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brosjyre til alle Vg2-elevar om muligheitene vidare primo februar • Informasjon • Læreplasshappening (Aksjon lærebedrift) • «Rett søkjar til rett plass» - meir målretta arbeid med å finne «rett» læreplass til ulike søkjargrupper • Lærlingombod frå 2017 • God opplæring til lærebedrifter • God oppfølging av opplæringa i bedrift • Ressursteam/betre oppfølging av utfordrande tilhøve i læretida • Profesjonelle prøvenemnder <p>Bedrifta si rolle (kvalitet)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tettare dialog med skulen • God kunnskap om rolla som lærebedrift 	Fagopplæring OT Rektorar	30.6.15	Fylkesdirektør opplæring
Kartlegging av «Næringslivet behov»	<p>På kort sikt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Del lærebedrifter av totale bedrifter • Behov for lærlingar to år fram i tid innan dei ulike UP/bransjar/regionar (?) • Historiske tal <p>På lang sikt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spissing av SSB sine tal så dei kan relaterast til aktuelle utdanningsprogram 	NHO/LO Bransjerepresentantar Regionalavd. AUD	30.9.15	Fylkesdirektør opplæring

	<ul style="list-style-type: none"> Regional plan for kompetanse og arbeidskraft Etablere framtidig og fast samarbeid for «lærling-prognosar» Dialogmøte skule, bransjar			
Vurdering av yrkesfag-tilbodet i ulike regionar				Fylkesdirektør opplæring
Politisk sak	Fylkestinget		8.12.15	

Gjennomgang av utvalde yrkesområde i Stor-Bergen 2013 og 2014. Dimensjonering og lærlingplan.

Vg2	Nye kontraktar - 13	Elevar -13	Elevar i lære hausten -13	Nye kontraktar - 14	Elevar -14	Elevar i lære hausten -14
Elenergi	202	154	105	160	160	95
Byggteknikk	217	135	70	208	109	60
Industrieteknologi	145	149	73	129	183	78
Kjøretøy	79	101	40	80	89	41
Barne- og ungd.arbeidar	73	192	43	93	175	38
Helsearbeidar	114	156	69	100	187	45

Ein plan om lærlinginntaket for Stor-Bergen har to dimensjonar. Den eine dimensjonen er kva elevane ønskjer seg av utdanning, og den andre er kva arbeidslivet har behov for. I tabellen over er følgjande med: Nye kontraktar innan området, og her er alle kontraktar med anten det er ordinær 2+2-modell eller andre løp. Elevtalet syner kor mange elevar som gjekk på området på Vg2. Elevar i lære haust er dei elevane som gjekk direkte frå Vg2 og ut i lære påfølgjande haust. I omgrepet Stor-Bergen ligg i tillegg til Bergen Askøy, Fjell, Sund, Øygarden, Os og Fusa.

Arbeidslivet sitt behov i Stor-Bergen

Grovt sett kan ein seie at det er ei stor underdekking innan bygg- og anleggsbransjen. Her kunne ein utan problem hatt fem klassar til med dette tilbodet i Stor-Bergen. Det same viser tala for Restaurant- og matfag, også her kan ein utan problem auke tilbodet med tre klassar. Tabellen over syner ikkje Restaurant- og matfag då dette utdanningsprogrammet utgjer ein liten del av totaltilbodet i Stor-Bergen, men vi veit at etterspurnaden etter lærlingar er stor. Utdanninga innan desse utdanningsområda er at elevane i liten grad vel dette, og i tillegg ser vi at det er ein liten del av elevane som går frå Vg2 og ut i lære. Det er store forskjellar mellom dei sju skulane som tilbyr mellom anna Vg2 byggteknikk når det gjeld kor stor del av elevane ein finn igjen i lære påfølgjande haust.

Når det gjeld Helse- og oppvekstfaga, er det ein aukande tendens til at elevane ikkje går vidare i lære. Ein høg del av kontraktane er teikna med vaksne. Inntaket av lærlingar vert også klart styrt av kommunane sine vilkår for å ta inn lærlingar. Behovet er nok i mange samanhengar større, men budsjettssituasjonen er i stor grad avgjerande for lærlinginntaket.

Innan faga som byggjer på Vg2 Elenergi, var det i 2013 det høgste talet på nye kontraktar nokon gong, med over 200 nye teikningar. At talet vart redusert såpass mykje i 2014, er noko urovekkande, og det førte til at HFK måtte etablere Vg3 sluttopplæringsløp for søkjarar som ikkje fekk læreplass. Bransjen sjølv har ikkje noko god forklaring på nedgangen, men seier at nivået i 2014 er meir normalt og at 2013 var spesielt.

Elevtalet aukar noko i same periode. Dette er eit populært utdanningsprogram, men ein reduksjon på to klassar ville i Stor-Bergen gitt ei meir treffsikker dimensjonering.

Når det gjeld faga som byggjer på Vg2 Industriteknologi, er utfordringane samansette. Vg2-kurset kvalifiserer til 24 lærefag, med faget industrimekanikar som det største. Om lag 60 % av søkerane vel dette faget. Dei siste fem åra har HFK organisert Vg3 slutt opplæringsløp innan dette området. Faga innan området er sterkt knytte til oljeindustrien, og vi ser at del kontraktar går ned frå 2013 til 2014, noko av forklaringa ligg der. Det er venta ein større nedgang i 2015. Dette skjer samstundes som talet på elevar aukar i Stor-Bergen. Innan dette området ville ein reduksjon på 50 elevar på Vg2 gitt ei meir riktig dimensjonering. Programområdet er populært blant ungdomane sjølv om søkjartala går ned i 2015, noko som må seiest å vere positivt med tanke på sjansane elevane har til å få seg læreplass.

Faga som byggjer på Vg2 kjøretøy, har også samansette utfordringar. Vg2 kjøretøy rekrutterer frå same utdanningsprogram som industriteknologi, og ein har sett ein tendens over tid til at det er dei teoretisk svake elevane som hamnar på dette programområdet, gjerne av di dei ikkje kjem inn på industriteknologi. Det er dårleg gjennomføring frå skule og ut i lære. HFK har også her måtta ha alternativ slutt opplæring dei siste åra. Ein kunne også på dette området redusert talet på elevar med ein til to klassar.

I tabellane som følgjer, er det oversikt over dei same fagområda, men fordelt på skulane i Stor-Bergen. Dette kan gje oss ein peikepinn på i kva grad skulen har innverknad på elevane sine sjansar til å få læreplass. Når det gjeld Elenergi, ser vi at Slåtthaug vgs har den høgste delen av elevar som er i lære påfølgjande haust, heile 23 av 25 elevar. I den andre enden av skalaen finn vi Årstad vgs der 27 av 51 elevar er i lære påfølgjande haust. Tala i tabellen tar ikkje omsyn til om elevane har søkt læreplass eller ikkje. Tala tar heller ikkje omsyn til om det er elevar med særskilde behov i desse klassane. Innan Helse- og oppvekstfaga ser vi ein klår tendens til at elevane ikkje ønskjer seg ut i lære. Skular melder tilbake at dette er ei stor utfordring. Elevane vil heller ikkje ut i praksis i prosjekt til fordjuping av di dei ikkje har planar om å gå i lære. Vi ser at dette er ein gjennomgåande trend på alle skular i Stor-Bergen.

Innan fagområda Industriteknologi ser vi store forskjellar mellom skulane. Medan skular som Arna, Åsane og Askøy har få elevar i lære påfølgjande haust, har Bergen maritime og Fusa vgs ein høg del elevar i lære påfølgjande haust.

Når det gjeld området Kjøretøy, ser vi at berre om lag halvparten av elvane er å finne igjen i lære påfølgjande haust.

Oversikt over kor mange elevar frå skulane som er i lære påfølgjande haust (2014):

Elevar frå Vg2 og i lære i 2014						
Skular	Elenergi		Byggteknikk		Industriteknologi	
	Elevar	Elevar i lære	Elevar	Elevar i lære	Elevar	Elevar i lære
Arna vgs			9	6	14	2
Askøy vgs	15	7	12	2	10	1
Bergen Maritime vgs	24	18			15	10
Fusa vgs					13	8
Fyllingsdalen vgs						
Laksevåg vgs	12	8	28	17	26	15

Lønborg vgs						
Nordahl Grieg vgs						
Olsvikåsen vgs						
Os vgs	15	11	7	5		
Slåtthaug vgs	28	25	26	19	26	12
Sotra vgs	15	10	13	6	30	19
Årstad vgs	51	27			33	8
Åsane vgs			14	5	16	3
Sum	160	106	109	60	183	78

Oversikt 2014 framhald:

Elevar i lære i 2014						
Skular	Kjøretøy		Barne og ungdom		Helsefagarbeidar	
	Elevar	Elevar i lære	Elevar	Elevar i lære	Elevar	Elevar i lære
Arna vgs			9	3	14	1
Askøy vgs			11	1	13	1
Bergen Maritime vgs						
Fusa vgs					7	3
Fyllingsdalen vgs					30	7
Laksevåg vgs						
Lønborg vgs			31	9	31	8
Nordahl Grieg vgs			15	1	16	3
Olsvikåsen vgs			27	1	15	5
Os vgs	14	5	15	3	12	2
Slåtthaug vgs	27	13	14	6	23	6
Sotra vgs	15	7	27	8	12	4
Årstad vgs	33	16	26	6	14	5
Åsane vgs						
Sum	89	41	175	38	187	45

Lærlingplan og lærlingprognose

Å få fag- og yrkesopplæringa til å hengje saman er ikkje ei enkel øving. Det å ha nok tilgang på læreplassar i forhold til dei elevane som kjem ut frå skulane, er ei side av dette. Det å kunne styre elevane i retning av nokre område er ei anna side. I tillegg syner tala oss også at det er tydelege skilnader mellom skulane når det gjeld kor stor del av elevar som går vidare i lære.

Arbeidslivet sitt behov vert også styrt av kva for kvalitet som kjem ut frå skulane. Dei som HFK sit igjen med av søkjarar kvart år, har gjennomgåande høgt fråvær og eit karaktersnitt som ligg under gjennomsnittet. Dette arbeider vi med heile tida. Nokre fylkeskommunar har begynt å ha såkalla formidlingskoordinatorar ute ved den einskilde skule. Dette er heilt klårt med på å styrke arbeidet rundt prosessen med å få elevane vidare i lære.

Nokre fylkeskommunar sender elevane som ikkje får seg læreplass tilbake til avgjevarskulane for oppfølging og hjelp vidare. Alt dette er tiltak som bør utgreiast og vurderast gjennomført i Hordaland. Hordaland er eit samansett fylke, med mange skular og geografisk store avstandar. Dette gjer det ekstra utfordrande å skulle ha tydelege prognosar og planar.

Målsettinga med arbeidet er å få oversikt over følgjande:

Dimensjonering	Behovsanalyse	Lærlingeplan
Tilbod som blir lyst ut Oppretting og nedlegging Inntak til Vg1 og Vg2 Kortsiktige behov Langsiktige behov	«Næringslivets behov»	Plan for tal læreplassar Plan for omfang og type Plan for alternativ sluttopplæring Plan for allmennfagleg påbygg